

(DAG.), d'un encreuament de *riquerada* (1, 623a44) amb *EIXARREIDA Xarriassa*, V. *sarró* II *Xarric*, *xarricar*, V. *xerricar* *Xarrió*, *xarriot*, V. *xarret* *Xarriquejar*, V. *xerricar* *Xarrisburris*, V. *xurrisburris* *Xarrisca*, *-squejar*, V. *xerrar* + *Xarro* (ocell), V. *xerrar* *Xarró* (cascària), V. *sorra* *Xarroc*, V. *xerrac* (SERRA) *Xarrojoll* (DAG.), de *arrefolla*, *arrefoll* (FOLLAR IV, 79b59), sigui en forma semblant a *xardor* (ARDENT), sigui per encreuament amb els derivats de *XERRAR* *Xarrola*, *xarrotejar*, V. *xerrar* *Xarrua*, V. *xaruga*

XARRUPAR, mot comú amb el basc *zurruapatu*, l'oc. mod. *sourr(o)upà* (o *chourrupà*, o *fourrupà*), i nav-arag. *churrupe(ar)*, d'origen incert; és segur que en part es deuen tots, més o menys, a una imitació del so i a altres factors de caràcter expressiu, però és probable que en gran part proveninguessin, en última instància, d'una deformació soferta pel ll. *SORBÈRE* id., en la boca de la població aborigen dels Pirineus, quan es tornà bilingüe (l'latino-protohispànica), potser propagada des del parlar dels pastors mig-bascos de les serres. □ 1.ª doc.: Belv.

Que es limita a donar-li la traducció *churrupear*, el mot que troba en el *DAut.* i en el *D AcadEsp.* 1784; Lab. hi posa la definició que donen a aquest mot aquests diccs. castellans, «beber poco a poco y saboreando repetidas veces»; però hi afegeix, a manera de 2.ª acc., «sorbir, traure ab los llabis lo licor o substància d'alguna cosa: *chupar*: sugere».

El significat real del mot, en veritat, és aquest: *sorbir* és mot absolutament desusat, no sols en cat. central i modern, sinó que probt. en cat. ho ha estat sempre, en llenguatge oral; i fins en la llengua comuna literària o escrita, si no és amb el valor que havia tingut de «sumir, engolir», dit de la superfície de la terra, o bé en estil bíblic o poètic. Els lexicògrafs, fora dels mots verament importants, es copien els uns als altres; Busa, a. 1507, va copiar *sorbir* del seu model castellà Nebrixa, i d'ell l'han anat calcant els diccs. catalans. I els moderns atribueixen també al nostre *xarrupar* el sentit ponderatiu i afectiu que trobaven definit en l'article *churrupear* del diccionari acadèmic.

No és que *xarrupar* no s'usi en català amb aquest valor, que també el té certament, segons les ocasions, però que no n'és característic; fins la definició del *DFa.* està encara una mica tenyida d'aquest prejudici, degut a la influència que sempre hi exerceix el *DAG.*, i aquest també s'até a la tradició dels Belv., Lab. i *D AcadEsp.*, cosa més explicable pel fet que *xarrupar* no sembla ser viu a Mallorca; on sovint el reemplaça *glopada*, *fer un glop*, fins *glopax*, i també *xuclar*; en la llista de frases proverbials que dona com a apèndix, el *DFgra.* cita «bufar y xuclar / no va a la par: soplar y sorber no pueden juntos ser» (600b); tanmateix tampoc allà no sembla haver estat mai viu el verb *sorbir*.

«--- A l'hostal --- alguns pagesos se posen a parlar de la nit dels Morts --- se conten casos d'aparicions sobrenaturals --- cada u procura explicar-se d'una manera interessant; un dels músics, un home alt --- pati-

lles blanques, després de *xarrupar* les solies del seu plat, pren part en la conversa i diu així: —No sé si haureu conegut ---», Ruyra (*La vetlla dels Morts*, 1903 = *P. de Rosa* 1, 104); en això res del matís d'avidesa ni fruïció: un home fet, i de velles memòries, escura el que li queda, en una taula d'hostal, al fons d'un plat de vulgar sopa, abans de contar-ne una; «començava a fer --- calor; --- no hi ha remei: la bóta es buida; ens veurem obligats a *xarrupar* la rosada del cell!» id. (trad. d'Erkmann-Ch., *Rond.*, 11).

«És clar que també es pot dir en to afectiu, si la situació s'hi presta: «au! no t'hi deixis xocolata, *xarrupa*, tira-peixet!» diem a un nen desmenjat, implicant que és cosa bona, i ha d'esforçar la boca perquè hi trobarà gust; «és un neula que *xarrupa* molt», eufemisme per no dir obertament que pren massa líquid alcohòlic (perquè n'és àvid, és clar); «*xarrupava* a poc a poc una tassetta de cafè del Brasil ---», sens dubte implica complaença.

Però observem que tot això ho porta la situació, car el verb no comanda sentit afectiu: ni més ni menys que si un anglo-saxó diu *he sips a lot*, o *after sipping a glass of water he went away...*, o un romà hauria dit *sorpsit lactem projectusque est*. És clar que es podrà dir a un educand, donant a entendre beguda amb soroll o poca condícia: «no *xarrupis*; només amb cullera, a les taules dels senyors...»; o bé: «és un pagès que *xarrupa* i li xarboxta pels bigotis», però és per la situació que en resulta aquest sentit, que igual direm «no m'han donat cullereta per a la medicina i la *xarruparé*» (sense que calgui fer-ho incivilment).

Diferent és el cas de *xarrup*, que ja quasi forçosament suposa aspiració forta, en contrast amb *glop*.

Xarrupar és d'ús general a tot el Princ.; si bé, en zones distants, del NO. i N., és amb v: *çurupà* a l'alt Pallars (tots els pobles de Cardós i V. Ferrera, 1932-34) i *AlcM* ho troba així a Balaguer i *çurupà* al Ross.; per al val., V. infra, i per a Mall., supra; de Menorca només sé que el porta FebrCard., però aquest no sempre suprimeix els mots del Belv. que no s'usen a l'illa.

Sí que l'usen, però, la gent de la Catal. Nord; Ant. Cayrol en les seves *Contarelles* (p. 32) (en parlar de la més alta Cerdanya) conta la rondalla d'una noia que, per seduir i afalagar el diable, li dóna a beure: «mentre l'altre *xarrupava* el cantiret, ella l'anava van-tejant»; també JSebPons, *Set Sivelles*, 123.

M'és conegut *xarrupar*, encara, en una acc. diferent, en què només l'he sentit en l'ús vulgar del cat. del NE. (recordo haver-ho oït a gent jove de la zona Emp.-Maresme, no sé si de Bna., si bé crec haver-ho usat, de noi, jo mateix): «la por de que vingüés una ruixada a mullar-lo --- —Ves, què en trec d'estar-me aquí, perdent la nit i en perill de *xarrupar-me*», Pous Pagès (*Per la Vida*, 75.15), o sigui 'quedar amarat d'aigua'. Però ben mirat, aquesta acc. discrepant, potser té més d'homònim que de variant semàntica, car pot resultar de metàtesi de **xoparrar-se* derivat de *xopar*, si bé atreta a l'òrbita del verb que estudiem.

És clar que d'un mot d'aquesta mena no es pot esperar trobar-lo gaire en literatura: de cap manera en